

معمای تورم و گرانی؛ آنچه هست و انکارش می کند

زندند و پیش از آنکه گره از اقتصاد بگشایند، گره دیگر بر آن بزنند یا گره بسته خودشان را نشاندند و چند صبحی بودند و جای خود به دیگرانی که با همان هدف در سیاق دیگری آمده بودند بسپردند و این روند همچنان ادامه داشت تا آنکه نوبت به دولت نهم رسید.

دولتی که با وعده بهبود وضعیت معیشتی جامعه و ریشه کن کردن گرانی و تقسیم عادلانه ثروت روی کار آمد و قول داد که مشکلات اقتصادی جامعه را حل کند.

یکسال از روی کار آمدن دولت گذشت و نشد آنچه که رئیس جمهور قولش را داده بود. اقتصاد بیمار، اوضاعش روبه وخامت گذاشت و درست همزمان با یک سالگی دولت، ماه رمضان از راه رسید و شرایطی که این ماه از نظر مصرف کالا و مواد غذایی و غیره دارد، عملکرد ضعیف دولت در عرصه اقتصادی را بیشتر نمایان کرد. دولت برای جلوگیری از افزایش گرانی طرح

قحطی های مداوم و نارضایتی مردم از این اوضاع در سفرنامه های خود بسیار نوشته اند. اگر آرشیو روزنامه "کاغذ اخبار" را که حدود دویست سال پیش در ایران منتشر می شد گزارش هایی از گرانی و کم فروشی و کمبود کالا و افزایش قیمت ها در صفحات آن نمونه ها بسیار می توان یافت. یا اگر به تاریخ مشروطه رجوع کنیم، به ماجرای مهاجرت صغری، به خاطر به چوب بستن تجار و بازرگانان توسط عین الدوله به اتهام گران کردن فن دو کم فروشی این کالا برخورد می کنیم.

نمونه فراوانی را می توان از این دست مثال زد که نشانگر ریشه دار بودن این معضل در اقتصاد ایران باشد. همچنین افرادی که برای ریشه کن کردن این "معضل همیشه حاضر" اقتصاد ایران، بسیار وعده ها کردند و قولها دادند و برنامه ها نوشتند و توانستند بر مسند صدراعظمی، نخست وزیر و ریاست جمهوری تکیه

معمای آسانی است؛ تنیده در تار و پود اقتصاد ایران و از جمله دغدغه های معیشتی مردم، درهم کوبنده برنامه ها و افزایش هزینه های تولید، سد راه توسعه اقتصادی و سبب ساز آسیب های اجتماعی و ...

تورم و گرانی، پاسخ آسان معمای ما است، که سالهای سالست همه می دانند وجود دارد و هست، مگر به تازگی که عده ای منکر آن شده اند. تورم از عهد عتیق با اقتصاد ایران عجین شده و با تار و پود آن درهم آمیخته است و به قول اقتصاددانان؛ تورم در ایران ساختاری است. تورم زائیده عملکرد دولت های امروز و دیروز نیست و امروزها و دیروزها بوجود نیامده، اما امروزها و دیروزها و عملکرد دولتهای دیروزی و امروزی در رشد و افزایش و کاهش اش بی تاثیر نبوده است.

جهانگردان خارجی که دو سه قرن پیش به ایران سفر کرده اند از گرانی و کمبود کالاها و

های تاکتیکی مانند طرح ضیافت و غیره را در دستور کار قرارداد، اما باز هم کارساز نشد و هیچ یک از وعده های دولت عملی نشد و آگاهان گفتند: هزار وعده خوبان یکی وفا نکند!!

همه گفتند هست، دولت گفت نیست!

در حالی که گرانی زندگی مردم را دچار اختلال کرده و هر روز اخبار و گزارش هایی از افزایش قیمت ها منتشر می شود، سخنگوی دولت در کنفرانس مطبوعاتی خود گرانی را منکر شد و گفت نه تنها گرانی نداریم بلکه قیمت بسیاری از کالاها کاهش هم یافته است. رئیس جمهور هم گرانی را منکر شد و وقتی از او درباره گرانی ها پرسیدند گفت: از الهام پرسید که از کجا خرید می کند شما هم از آنجا خرید کنید.

گویی تمام اعضای کابینه ماموران کارگرانی شده بودند. هنگامی که خبرنگاران در مجلس از اسکندری، وزیر جهاد و کشاورزی، (همان که روز فردای رای اعتماد، شماره تلفن همراه خود را برای ارتباط مردم و در میان گذاشتن مشکلاتشان با شخص وزیر از طریق رسانه ها در اختیار عموم گذاشته بود) درباره علت گرانی ها پرسیدند، او ساده ترین جواب را داد که: به شما چه مربوطه گرانی هست یا نه؟!

حداد عادل، رئیس مجلس، که تا کنون کمتر درباره مسایل جنجالی اظهار نظر می کند، درباره گرانی اظهار نظر کرد و گفت: ما هم نگران گران شدن برخی از کالاها هستیم.

حداد عادل قول پیگیری موضوع را داد و اینکه، یکی از وظایف خود میدانیم گرانی ها را پیگیری و علت آن را مشخص کنیم تا در تصمیم گیری های خود مانع از افزایش بیشتر آن شویم.

واکنش شخصیت ها به گرانی ها

رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیداری که اعضای کابینه با ایشان داشتند، از گرانی ها انتقاد کردند و خواستار بررسی مشکلات مردم و سرعت بخشیدن برای برطرف کردن آنها شدند و با اشاره به گرانی ها فرمودند: در هفته های اخیر مسئله گرانی و افزایش قیمت ها به مردم به ویژه قشرهای کم درآمد فشار زیادی وارد کرده است که دولت و مسئولان اقتصادی باید ضمن بررسی علل این مسئله، در جهت برطرف کردن آنها تلاش کنند.

مقام معظم رهبری در حالی نگرانی خود را از وجود گرانی و افزایش قیمت ها اعلام کردند که دولت و اعضای آن نه تنها منکر وجود گرانی و افزایش قیمت ها بودند بلکه ادعای کاهش قیمت کالاها را هم داشتند. از سوی دیگر رئیس جمهور در یکی از سخنرانی هایش معتقد بود که صداوسیما یکی از عوامل ایجاد جو روانی در خصوص گرانی ها است و اخبار غیر واقعی از بازار و قیمت ها ارائه می کند. ضرغامی نیز در نامه ای پاسخ رئیس جمهور را داد و گفت که: صداوسیما از ابتدا با دولت همراه بوده

رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیداری که اعضای کابینه با ایشان داشتند، از گرانی ها انتقاد کردند و خواستار بررسی مشکلات مردم و سرعت بخشیدن برای برطرف کردن آنها شدند

بیشترین زمینه اطلاع رسانی را برای دولت فراهم کرده ولی در حالیکه سکه در بازار فلان قیمت است آیا می شود ما قیمت پایین تر اعلام کنیم

یا... آیت الله جنتی، دبیر شورای نگهبان، که یکی از مدافعان و حامیان دولت نهم محسوب می شود نیز، با انتقاد از عملکرد دولت در خصوص مهار گرانی ها در جمع کارکنان نهاد شورای نگهبان گفت: گرانی مردم را کلافه کرده است. مردم در این ماه مبارک برای تامین اقلام مورد نیاز خود با مشکل روبه رو هستند و هر چه سریعتر این گرانی ها باید مهار شود.

الهام فردای روز دیدار اعضای دولت با مقام معظم رهبری، در جلسه هفتگی خود با خبرنگاران، در افزایش قیمت برخی از کالاها مانند: حبوبات، مجلس را مقصر دانست که: "مجلس بر اساس قانون برنامه چهارم صادرات را آزاد گذاشته است، و برخی از کالاها به دلیل افزایش قیمت جهانی، میل به صادرات دارند که از جمله آن می توان به حبوبات اشاره کرد که قیمت آن در روزهای اخیر افزایش یافته است." الهام عامل دیگر گرانی های اخیرا بیماری آنفلونزای مرغی دانست، که یکسال پیش شایع شده بود و دیگر اثری از آن نبود و گفت: "بدلیل کشتار برخی پرندگان در نقاط مرزی و نیز تاخیر در جوجه ریزی در ابتدای ماه رمضان، با افزایش قیمت مرغ مواجه شدیم."

سخنگوی دولت بار دیگر رسانه ها را در گرانی ها مقصر دانست و گفت: "متأسفانه در چند روز اخیر، برخی رسانه ها با ایجاد یاس و تشدید نگرانی به این رابطه خوب دولت و اصناف خدشه وارد و به گونه ای وانمود کرده اند که وضعیت مطلوب نیست، اما برخی می خواهند روند گرانی روبه افزایش باشد و به همین خاطر برای کاهش امید مردم، این گونه اخبار را منتشر می کنند تا بتوانند به دولت و کارهای آن حمله کنند."

در همان روزهایی که سخنگوی دولت وجود گرانی و تورم را به شدت تکذیب می کرد، از سوی معاونت اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی با ارائه گزارشی ضمن تایید افزایش و رشد تورم در سه ماهه تابستان، مهمترین علل بوجود آمدن آن را افزایش ناگهانی و بی رویه قیمت برخی کالاها می صوب، افزایش نرخ تعرفه ۱۵۰ قلم محصولات خانگی و افزایش نرخ تعرفه گوشی تلفن همراه از ۱۴ درصد به ۶۰ درصد اعلام کرد.

این گزارش، برخی از مصوبات دولت و مجلس را عامل بوجود آمدن گرانی دانست و آورده است؛ افزایش قیمت فرآورده های لبنی غیر یارانه ای به میزان ۱۲ درصد یکی از تصمیماتی بود که برگرانی و انتظار تورمی تاثیر گذاشت.

این گزارش در پایان برخی از سیاست های قیمتی در قالب برنامه های توسعه، بودجه های سنواتی و برخی مصوبات دولت و مجلس را از جمله بسترهای لازم برای افزایش ناگهانی قیمت ها معرفی می کند.

از این گزارش می توان به سه مهم رسید که از چشم تهیه کنندگان گزارش نیز به دور مانده است: ۱- وقتی که افزایش تعرفه واردات، موجب گرانی می شود به این دلیل است که صنعت داخلی سهم بسیار اندکی در سبد مصرف خانوار ایرانی دارد. ۲- تثبیت قیمت ها که مجلس هفتم با افتخار از آن یاد می کند و آن را جز بهترین عملکرد خود می داند، در حقیقت کارآمدی لازم را ندارد. ۳- اقتصاد ما هنوز با شاخص های اقتصاد جهانی و شرایط پیوستن به WTO فرسنگ ها فاصله دارد.

دروازه های واردات گشوده می شود

همانگونه که سخنگوی دولت در نشست هفتگی خود با خبرنگاران از اقدام دولت برای مهار تورم و گرانی های بوجود آمده گفته بود و اینکه؛ "دغدغه دولت بحث گرانی و نیازهای مردم است و ... دولت با استفاده از ظرفیت ها و امکانات قانونی که در اختیار دارد، سعی دارد بازار را کنترل و تنظیم کند." این اقدامات با صدور مجوز گوشت مرغ، میوه و سایر اقلام با به صفر رساندن تعرفه گمرکی آنها آغاز شد. بطوری که تعرفه برخی از این اقلام ۵ درصد تعیین شد. در پی این تمهیدات، کشتی های حامل کالاهای مصرفی که به مدد نفت ۶۰ دلاری، سرشار از مرغ، گوشت و میوه بودند، در بنادر کشور پهلو گرفتند تا شاید در مهار تورم نقشی داشته باشند.

اما همانگونه که پیش بینی می شد این شیوه هم نتوانست این غول شادخار و دمدار! اقتصاد ایران را حتی به عطسه وا دارد چه برسد به اینکه زمین گیرش، کند.

در کتاب های تاریخ معاصر چهارم دبیرستان

نظام قدیم (بعد از انقلاب) موضوع درس به مباحث وابستگی حکومت شاه به کشورهای غربی می رسید، نمونه های جالبی را از وابستگی مثال زده بود و اینکه در آن زمان کشور از نظر انواع میوه، سبزی و گل و گیاه هم به خارج وابسته بود و انواع میوه ها با قیمت های بسیار بالا بوسیله هواپیماهای باری با کمک دلارهای نفتی به سوی ایران سرازیر بودند. طوری این وابستگی را به تصویر کشیده بودند که ما هرگز فکر نمی کردیم اقتصاد ما باز هم به سرایشی واردات بیفتد. وقتی خبرهایی که در خصوص واردات میوه - آنهم میوههایی که کشورما، در زمان نه چندان دور، از صادرکنندگان عمده آن بودیم - از محافل رسمی اعلام می شود، ناخود آگاه به یاد کتاب تاریخ معاصر چهارم دبیرستان می افتیم.

عباس رجایی عضو کمیسیون کشاورزی مجلس با انتقاد از این روند به سرمایه گفته بود: "تعرفه های کنونی منجر به واردات فله ای میوه شده و تعیین چنین تعرفه هایی اثرات مخربی را برای کشاورزان کشور در پی دارد. واردات میوه های که در کشور تولید نمی شود مانعی ندارد، اما در زمینه واردات محصولاتی نظیر موز که تا حدودی بر مصرف سیب و پرتغال تاثیر دارد، باید محدودیت هایی را قابل شد. واردات میوه هایی که مزیت صادراتی ایران محسوب می شود. خسارت های جدی به این بخش وارد خواهد کرد."

عطاالله هاشمی عضو شورای مرکزی خانه کشاورز هم از واردات بی حد و حصر میوه گلایه می کند و می گوید؛ "کشاورزان از برداشت محصولات باغی خود به همین دلیل صرف نظر کرده اند."

اقتصاد وابسته تر می شود

درست در شرایطی که دولت دروازه های گمرکی را با سیاستهای تشویقی به روی کالاهایی که با کمی برنامه ریزی و سیاستگذاری امکان تولید آنها را در داخل داریم باز کرده است، اطلاعات و آمار نشان می دهد که ایران در پنج سال گذشته چهل و دومین واردکننده بزرگ کالا و خدمات در سطح جهان و چهارمین کشور

خاورمیانه از این نظر می باشد. در سال ۲۰۰۵ در حالیکه اقتصاد ما در خوشبینانه ترین حالت ۲۰۰ میلیارد دلار هم تولید ناخالص ملی نداشته، حجم واردات در همین سال ۴۲ میلیارد دلار بود، که وابستگی شدید اقتصاد ایران را نشان می دهد. با شرایط فعلی و سیاستهایی که دولت برای مهار تورم و کنترل اتخاذ کرده است، به طور قطع سهم کالاهای مصرفی در سبد واردات، بیشتر از کالاهای سرمایه خواهد بود و این بر خود کفایت

گویی تمام اعضای کابینه

ماموران کارگرانی

شده بودند. هنگامی که

خبرنگاران از اسکندری،

وزیر جهاد و کشاورزی، درباره

علت گرانی ها پرسیدند، او

ساده ترین جواب را داد که؛ به

شما چه مربوطه گرانی هست یا

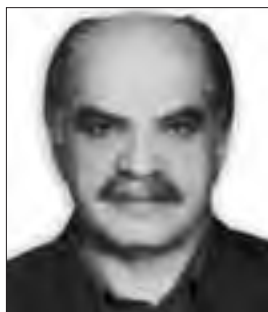
نه؟!

اقتصاد کشور لطمه شدیدی وارد خواهد کرد و تمام زیرساخت هایی فعلی تولید و امکانات نسبی هم که وجود دارد نیز در اثر این "سیاست های لحظه ای" و رضایت های آئی، در هم ریخت و در طولانی مدت امنیت ملی، سیاسی و استقلال

کشور را نیز به مخاطره خواهد انداخت. سیاست "از این ستون به آن ستون فرج است"، در اقتصاد ایران، با میلیاردها دلار بدهی روی دست کشور گذاشتن، امتحان خود را پس داد. از سوئی نمی توان بدون توجه به تئوری و نظریه های بدیهی اقتصادی که جهان شمول هستند و نمی توان بدون توجه به مناسبات اقتصادی دیگر کشورها و اثرات فعل و انفعالات اقتصادی در دنیا بی تفاوت شد و کشور را مانند جزیره ای دور افتاده از دنیا اداره کرد.

از سوی دیگر، صرف انکار تورم و توجیه گرانی ها با انتقاد از اطلاع رسانی رسانه ها در این باره چاره ساز مشکل نیست و واقع بینی در حوزه اقتصاد چاره بسیاری از نابسامانی ها را در این حوزه است. در حالی که بررسی منابع بی طرف درباره نرخ تورم حاکی از نرخ تورم بالای ۱۵ درصد حکایت

دارد، بانک مرکزی در گزارشی آن را ۱۰/۵ درصد اعلام می کند. آیا این گونه وارونه جلوه دادن مسایل در حوزه اقتصاد عاقبت خوشی را برایمان رقم خواهد زد؟

نظر کارشناسی

دکتر خطیب سمنانی عضو هیات دانشگاه درباره نرخ تورم اعلام شده از سوی بانک مرکزی می گوید: نرخ اعلام شده توسط بانک مرکزی همیشه با نرخ تورم عینی و حقیقی تفاوت دارد، چرا که در این نرخ، تغییرات نرخ اجاره مسکن را لحاظ نمی کنند. بدان جهت که امسال تغییرات وسیعی را در نرخ اجاره مسکن

شاهد بودیم، تفاوت نرخ اعلام شده با نرخ واقعی بیش از پیش به چشم می آید و کارشناسان نرخ واقعی را بسیار بالاتر از نرخ اعلام شده احساس می کنند. به نظر من با توجه به تحقیقات انجام شده در این زمینه، نرخ تورم در سال جاری چیزی در حدود ۱۶ درصد است. از سوی دیگر چون اجاره بها نقش مهمی در سبد هزینه ای خانوار دارد، بدین جهت عدم محاسبه تغییرات آن، به نوعی باعث بی اعتبار شدن نرخ تورم اعلام شده گردیده است. همچنین با توجه به صحبت هایی که در خصوص تغییرات و دستکاری وزن کالاهای مختلف شنیده می شود و اگر این صحبت ها صحیح باشد، نرخ تورم اعلام شده نمی تواند نشانگر تغییرات صحیح و واقعی شاخص قیمتها باشد.

مبارکی خور

